

"V NEBU LUNA PLAVA"
SERATA DI POESIA - LITERARNI VEČER

HLOCJE-GARMAK
kamunska sala
CLODIG-GRIMACCO

27.11.1999

ALDO CLODIG

Kulturno društvo »Rečan« Circolo culturale

Stampato a cura del
Kulturno društvo »**Rečan**« Circolo culturale
Liessa, novembre 1999

□□□□

organizacijsko sodelovanje: **Kd. Ivan Trinko** - Čedad

Uoda mirno teče in teče...

V začetku telega stoletja je ta par Hloc bluo samuo pet al šest družin. Četudi je bla zmieram vas majhana, se je tu vsaki družini rodiu kajšan mojster al poseben človek.

Kušlacova družina nam je dala tistega sekretarja, ki je napravu Družinsko knjigo garmiškega kamuna, kjer je opisu vse družine an ljudi, ki so živieli v kamune v začetku stoletja.

V **Predankni** družini so bli miedhi, meštri, budgarji. **Balonarji** so bli godci, pieuci an potlè še vetrinari, meštri. Tudi **Kocjan** so bli budgarji, **Krucelni** pa so nas tarkaj liet uozil napri an nazaj z njih "koriero".

Pustu sam za zadnjo družino **Tedolenjih**. Šele se na vie al je ona dala ime vasi al pa je vas vzela ime od tistega hlodicja, ki naši te stari so bli vargli čez Koderjano za iti čez njo tudi kar je bla pauodnja.

Nievažno viedet, kakuo je ratalo, važno je, de v teli družini Hlodice, Klodič al Clodig, takuo ki vam je buj ušec, so se rodil imenitni ljudje, ki pa nieso imiel velikega vpliva v dolinah. Večina od njih je šla po sviete. An tam kjer so bli, so zaslužil čast an hvalo.

Družina je rodila profesorje, slikarje, inženirje, učitelje... Rodila je tudi pisatelja Antona Klodiča-Sabladoski.

Anton Klodič je edini poznani pesnik iz tele vasi an edini, ki je opisu svojo vas dviestuo liet nazaj v njegovi pesnitvi "Livško Jezero", četudi jo je samuo ankrat imenovau:

*... kjer je stekla Koderijana
topoluška z dreško reko
tam selišče vidiš malo.*

*U tem mladencev dom se dviga
lep, ograjen s širnim vrtom
z rodovitnjem, ravnim poljem
da z veseljem ga le gledal
z gospodarjem slednji tuiec.
Zmenil ni se pa mladenec za lepoto divopolno
te doline in obrezja
bistre reke zuboreče...*

an potlè še

*... zvečer pri Hlodiču so godci
na sluh ti zaleči popotci:
usak kakor umetnik je znan...*

an še ankrat buj napri

*.. biva on u selišču
na savodnji bistre reke
s koderijano, samosvojec
obdeluje svoje plodne
njive, širne travnine pa
oskarbuje lepe gozde...*

Tuole je vse, kar ist viem. Zattoo je bluo potriebno, de kajšan se lože v glavo kiek vič napisat, za lieuš predstavit telo vas, za de ostane v zgodovini. An takuo sam parjeu za peno an napisu...

HLOCJE

Tam kjer marzlo
 dreške rieko
 v Sarašnjak
 se spusti,
 an kjer frišna
 Koderjana
 se no malo pomeri
 kjer Zahošnjak
 se dolože
 an doda njega moči:
 tam je vas
 ki par sarcu
 zmieram buj
 mene stoji.
 Tam so moje mlade lieta
 tekle skoraj brez skarbi.
 Tam navadu sam se igrat
 pod kostanjam
 na sred vasi,
 tam pred štalo
 balinat,
 an pred šolo
 balon cabat.
 Dva studenca,
 za vasjo,
 neprekinjeno
 nam točejo uodo,
 rieko pa
 nas pohladi
 kar sonce peče
 an zavrieje kri.
 Vidim še
 naše te stare,
 ki na pragu jo sede
 an pomierjajo
 štipienje
 tega, ki pride
 an tistega
 ki gre.
 Ženate kuantajo,
 možje v oštariji,
 an brez nič posebnega
 vse gre napri.
 Posebno pa je,

**an mislem za me,
de tista vas
se kliče: Hlocje.**

Pruzapru sam začeu pisat, kar nam je paršla v glavo ideja od "Sejma beneške piesmi".
Tekrat sam se potiu celo nuoč za zluošť kupe tistih par besied, za napraviti an par piesmi.
Od tekrat sam ušafu pecjo za pisat, an tud za pisat ponoč, kar use je tiho an mierno. Tisto vičer se je rodila parva piesam...

MIRNO, TI MOJA JUBCA, SPI

**Ura bije nad glavo
jubca daje mi slovo.
Luna obsieje vse nebo,
jubca da mene roko.**

**Mišca lieta na solarje,
zadnji bušjac jubca mi daje.
Petelin pieje cja v mrak,
jubca peje me na prag.**

**Mirno, ti moja jubca, spi,
ist pa muoram hitro iti,
mamca me pred soncam kliče,
mojga sarca na parkliče.**

Sam biu mlad an je normal, de je bla ljubezan na parvem mestu. Pa hitro za njo so ble težave. Težave tistih liet so ble težave naše skupnosti. Vse kar je bluo slovienskega je biu grieh. Po dolinah so strašli nacionalisti. Naši starši so se bal za nas, četudi so težkuo čakal, kada se kajšan zgane za ohraniti naš jizik, navade an našo kulturo.
Te mladi smo se začel vprašati: "Zaki ne po našim? Zaki ne po sloviensko?"...

PUSTITA NAM ROŽE

**Kajšan ti lahko porče:
če puode napri takole,
umarjemo preca le vsi.
Pa tuole nie ries an na bo.**

**Pustita nam piet - takuo, k' nam je všč,
guorit an uekat - pisat an še brat
po tistim jiziku - ki mat na zibel
z vso nje ljubeznijo - navadla nas je.**

**Pustita nam miet - vse bratre za bratre,
vso našo družino - nazaj kupe diet.**

**Pustita nam rože po našim sadit,
zvonit za novico po našim zvoni:
potle bota vidli, če znamo še mi
veselo zavriskat, ku včasih sta vi!**

An po teli pot je vičkrat teklo moje dielo. Vičkrat smo vprašal, naj nam dajo naše pravice, naj genjajo nas strašt, naj nas pustjo živiet...

**Naš zvoni lepuo donas zvone
po ni šprah, ki gre v sarce.
Mislim: bo an jasni dan
okno odprem an videm tam.**

**Vidim sonce, ki se maga
za pregnat čarne magle,
ki so vietri dol z doline
popihali gu meje...**

Čarne magle so ble pru tiste sile, ki so nam tiele stuort mučat, al nas pregnat iz naših dolin...

**Rečan je brez kuraže
an čaka silo hudo,
vie, de kar tista pasa
vse zbudi se od veseja...**

So bli cajti, ko so nam vičkrat polaštal poti s cvekami, al pa so nam trugal. Se zmisleta, ka so pisal po zidieh, makine spraskane s cvekmi?...

**... naš zvoni še zvone
kupe kličejo vse.**

Gledal smo se poluožt asimilaciji, pa tudi ohranit naše ljudi doma. Puno, previč jih je bluo že šlo po sviete an število tistih, ki so bli doma je bluo nimar buj skromno. Takuo emigracion je bla druga nevarnost za nas an za našo skupnost...

KAM GREŠTA?

**Kam grešta, mladenči,
zaki grešta? Ustavta se!**

**Na vidta, de tele
so naše doline
z rožam oflokane,
s kostanjam pokrite?**

**Počakta no malo:
tle j' zdravje an veseje.
Po sviete nie takuo.
Po sviete je žalostno,
obupno an težkuo.**

**Oh, kuo bo vesela
vsa naša družina
kar kupe bo zbrana
oku sojga cemina,**

**kjer na jubezan,
živa ku oginj,
vse bratre združi,
ki aztreseni so bli.**

Ni bluo družega, ku iti "s trebuhom za kruhom" takuo, ki nam je zmieram pravu Dorič Predan, naš nepozabljen velik pesnik an človek. Tudi ist sam občutu težavo naših emigrantu an se jih niesam mu pozabit...

V MINO

**Sam košice pledu,
kar burja j' gulila,
sam gibu na pomlad
veselo zemjo.**

**Sam učice pasu,
kar sonce j' peklo,
sam vince vetlaču
na jesen sladko.**

**O mama! Vse tuole
kuražno je blo,
mizerjo ku zdravje
sam pitu lepo.**

**Prišla je novica,
popadla nas vse,
pripravla v mino
umazane vse.**

**Cikorja j' zgubila
navadni sauor,
piesam je piela
ku ponočni duhuor.**

**Sonce je bledielo
za sivo maglo,
le buj sam silu
v čarno zemjo.**

V tiskih trenutkih, kar se ti zdi, de se vse poderja, de nie rešitve pred tabo, de se pot zgubja, te prime tista jeza, ki ti store reč: "Ne! Tle z naše doline mene me na gre!"...

MISLE

**Daž ramošja.
Lastuca zbiera
svojo družino,
na dugo pot**

misle iti mimo.

Bliža se nuoč.

**Vsi me potiskajo:
biež še ti,
na čaki tle
tvoje smarti.**

Mraz me pretrese.

**Vietar že ovija
oku mene
sile, ki so
narbuj garde.**

Joče sarce.

**Tle z naše doline
mene me na gre,
pride še puomlad,
mi ugrijeje sarce.**

Zemlja uonja.

**Nazaj bo veselo,
ku je bluo ankrat,
kar pride sonce
od ljubezni med nas.**

Večji part besedil, ki jih pišem so piesmi, ki imajo tudi svojo glasbo. Vičkrat sam se sam potrudu za napisat tudi glasbo, dostkrat pa so mi jo napisal tudi drugi avtorju.

Pa je še na druga varsta besedil, ki so imiel drug namien: gledališče, časopisi, konkurš "Naš domači izik", itd. Napisu sam tudi pravco, ki govori o človieku, ki je živeu ta par Hloc lieta nazaj:

PARVI SPOMIN NA SMART V MOJIH MLADIH LIET

**Lumin
milo je migal
na nočni omari,
velike sience
so se igrale
po bielim zidu.**

**Nad pastiejo
podoba Matere Božije
me je gledala,
ostre so se mi zdiele
nje čarne oči.**

**V tisti globoki tišini
samuo vietar je gulu,
marzu, pomladski vietar,**

ki je obracju plehe
na lobiji za hišo.

Bruozar mene
ki, zraven, kleče
ku angel varuh
je bla moja mama
pa imiela je suze.

Tresu sam se
zobje so mi klopotal
od mraza an strahu
uha goriele,
ščapiele roke.

Sem uzdignu glavo
pod čelam pogledu
Marjuto Kuškacovo,
na pastiej je spala
blieda ku smart.

H mami sam se partisnu
debelo jo pogledu v obraz:
- Mol! - mi je jala -
za ranco Kuško -
an začela šepetat:
"Oče naš..."

Tisto jutro
sam se zbudu
precej pred soncam,
težkuo sam čaku
kada začne tata
v kuhnji pod kambro
kuhat kafe.

Takoj sam opazu,
de tisto nie bilo
navadno jutro.
Tiho sam sapu
an natiegu uhuo.

Navadni hrupi
so se razvijali
pa čudno zvonili
kot da bi bili
z vuno zaviti.

Opazil sam
mamini glas
ki, po navadi,
ob tisti uri

ga nie bilo.

Beseda je tekla
pa ne razumljiva,
samuo: "cveča"
"ojka", "lumin"
"taht", "oje".. paržgi!

Potle še glas sosieda,
ki mežnar je bil
an zguodnjo Danico
je bil že odzuonil:
- Naj v mieru počiva -.

- Nu, naj bo, no
Ave Marijo tudi za njo -.
Pomislu: nasrecja
se je usedla med nas
začel sam molit
"Oče naš...".

Sam ču
na solarije vietar
skuše mešat
an tudi no mačko
za mišo letat.
- "... reši nas od vsega
hudiega, aman"

An nona, ki je spau,
niešam ču sapat
- tista je nasrecja
je muoru
za vedno zaspat! -

Sam se tresu ku šiba
..."čarne sience so nesle
nona čez prag,
svetile so cveče
niega bieli obraz"...

Sapa! Ne sapa!,
kuražo se dal
skočnu, počaso parbližu se mu,
tarduo jo j' zadarnjohu
kako samuo on je znu!

Hitro sam se
v pastiejo varnu
še buj sam biu
v strahu
- paš, al me je ču? -

Pa kjer je le spau
 potalažu sam se.
 Bila je dušica
 nazaj v mene.

Na zarja skuoze okno
 se je parkazala,
 pa mama, v hiši,
 nazaj se j' jokala
 - buoga Marija
 tudi ona je zaspala
 Oče naš...

Kar petelin
 je še enkrat zapieü,
 tiho iz pastieje
 sam veletel
 pobrau bargeške, srajco, koret
 v kuhnjo, po štengah
 leteu se gret.

Mama me je milo
 v oči pogledala:
 - Dobro jutro -,
 an gor za kot
 h mene je sedinla.

- ...jutro -, sam kumi odguoril
 an gledu čojo,
 ki oginj je bil skor zavil,
 veselo so iskre...

Pa nie bluo veselo
 oku ognja, s pihalco
 sam tuku na čojo
 mama je gledala očeta
 ocja pa njo.

Tišina je trajala
 kako minuto
 pa jo nie bluo konca,
 na žlah, za uha novica je paršla:

- Vieš, de Marjute
 nie vic med nam,
 te na bo vic ahtala
 ku vsaki dan,
 šla je v nebesa
 molit za nas. -

Souze so zalile
 nje liepi obraz

**- Pujdi, grema,
de ji zmolesa an
Oče naš -.**

Puno, zaries puno krat, sam vzeu peno tu ruoke za pisat kiek zaotroke al pa go mez nje. Tele varstice so mi ble zmieram dost par sarcu, kier čut naše te male piet an guorit po sloviensko lieta nazaj je biu pravi čudež, velik čudež.

V mislih imam tiste lieta, ko so nas takua huduo tlačli, de so nam ucepil v glavo, de je na velika nasreča učit naše te male guorit po sloviensko. Zatuo, če sam le mu, sam gledu pomat, de kajšan otrok je paršu do slovienske besiede.

Adna od mojih parvih piesmi je bla napisana za matera...

NINA, NANA

**Mama, mama, le pohiti,
peji puoba hitro spat,
mu zašiješ še an rokav,
kar on bo že mirno spau.**

**Pujdi, pujdi, fantič muoj,
očenaš si že zmolu,
mama ti bo pomagala,
nino nano bo zapela.**

**Lunca že v nebu plava,
slavič daje lahko noč,
mama koutro ti podvije
an te bušne za slovo.**

**Puobič neče še zaspati,
rad bi teu še posmejat,
mamo gleda an muči,
de nji prave, se ji zdi:**

**- Mama, mama, kuo si lepa,
ku zvezde so tvoje oči,
tudi tebe, moja mama,
lahko noč an mirno spi -.**

Besedila, ki sam jih napisu za Senjam beneške piesmi, so ble namienjene vsem otrokam za jim dat kuražo, za začet hodit v dvojezično šuolo v Špietar, za se učit gost an piet v Glasbeni šoli, za zbudit dušo an sarce vsiem nam, za de naše koranine se na zgube. Troštu sam se, zanašu se na mladino an gledu z umierjeno besiedo okrepit tisto željo, ki jo je že imiela za poznat an spet oživiet našo skupnost, naše navade an vse kar je bluo še ostalo od naše zaničane kulture...

TA MALA

**Ist ta mala
sam tu hiš
an norievam
tudi brez miš.**

Vsak an cajt
z mano škerca,
huduo je
kar se uštufa.

Mama die:
Tle nie meru!
Tata prime
se za uhuo.
Stric zaueče
ku hudič:
"Biež čez prag,
čene jih udobiš!"

- Si narodna,
ki guoriš,
vsak zlo rad
te ima v hiš.

Sa smo vsi
samuo za te,
ki si naše veselje. -

O ja, ben nu,
takuo je.

Ka bi tiel
pa od mene?
De bi na imiela
sarbance!!!
Kuo? Brez njega
me b' bluo sram,
bi se vlekla
cieli dan.

- Buojš, de ostaneš
takole,
ker nam daješ
veselje.

Pridna ti
pa muoraš bit!
an ne za rep
mačko lovit! -

Takuo par nas
grede reči
vsak povie,
kar se mu zdi.

Vič al manj
ku povsierod,
če dobro j' vino
an dobar sod.

**Kjer reči
so buj hude,
postrojmo jih,
takuo, ki gre.**

**Če vsak nomalo
se potrudi, veselje se arzvali.**

TINA AN MAMA

**Tam dole na njivi
na rožca cveti,
al videš, kuo j'lepa,
ardeča ku kri.**

**Ist sada jo utargam
an jo nešem mam,
v lase jo lože,
kar puojde v senjam.**

**- Že celo noč šivam
za kikjo narest
za mojo te malo
peljat v senjam.**

**Oh, kuo bo vesela
kar vidla jo bo,
z nje malo ročico
objame nebo.-**

**Oh, draga moj' mama
mam rožo za te
kakuo boš ti liepa,
loži jo v lase.**

**- Še lieuš boš ti, Tina
moja draga stvar,
kar obliečeš kikjo,
tele majhan dar. -**

**An puojmo vsi kupe
na naši senjam,
boš vidla, tud tata
puojde rad za nam.**

**Na zbrinča kolaču
nas čaka na vas,
vesela ramonika
bo godla za nas.**

Te mlade sam večkrat potroštu, pa tudi poslušu an gledu spoznat njih probleme, ki so bli an so drugačni od tistih, ki smo jih imiel mi, kar smo imiel njih lieta. Tele probleme sam gledu rešit, pa tudi poviedat staršem, kaki so. Dostkrat sam se ušafu v težavah, kier sam branu ideje naše mladine. Dostkrat sam gledu tudi ironično opisat tele težave, tudi za jih ne previç dramatizirati takuo, ki mladina bi tiela...

TAKO JE ŽIVLJENJE

Vi praveta, de te mladim
se danes previĉ lepuo gode,
kier niemajo obedne fadije
ku veselo vozit se po prode.

Pa tuole nie pru vse ries,
težave so tudi za nas;
an kier videm, de na smieh vam gre,
poslušajta, sada, pa mene!

Al vesta, kuo je huduo
za nas mlade v šolo iti?
Gorko pastejo zapustit!
Turbo puno za nosit!

Kar zvonac zarapota,
vse se oku tebe zgubi,
kier učitelj, brez lasi
ostro gleda te v oči.

Tiho čakati, ki porče,
na kore vrsto nuos opre;
muho tudi jo skarbi,
buj po tiho zdaj šumi.

Kuo huduo triešne čez me,
če ime moje on vebere,
pa kar me hoče zadušit,
je videt druge se odsapnit!

Če tuole vam nie še zadost,
poglejta, ko pridmo damu,
na najdemo ne mati ne oči,
al tuole lepuo se vam zdi?

Se varžemo na tiste jedilo,
ki je nona napravla za nas,
do dane obližemo krožnik
kier lačni smo, lačni ku pas.

Tako je življenje,
tole našo življenje,
kier šola an knjige
so naše tarpljenje.

Prazno usmiljenje
je vašo usmiljenje,
če nam ne bota pomali,
živeti z veseljem.

Te mladi rasejo! Tudi mi smo bli mladi. Ljubezan je piela med nam, tista ljubezan, ki ne pozna ne konca ne kraja. Ljubezan za vse! Ljubezan za te. Ljubezan, ki ne pozna težave; ljubezan, ki vsakega človeka sprave, priet al potlè, v težave. Ljubezan, ki se nam store veselit an jokat, ljubezan, ki dostkrat nam na more pomat živiet, ljubezan tiha, ljubezan hrupna, ljubezan, ki se skriva, ljubezan, ki gre čez hribe an gore, Ljubezan za vse!

NA LUČICA SVETI

Na lučica sveti,
par nji dekle sedi,
na mačka ji prede
nje miešane sanje.

Je ku narlieuša roža,
ki v trati tam stoji,
če jo lepuo pogledaš,
se oku nje vse zgubi.

Oj luna, luna ti,
k' nas gledaš brez skarbi,
povej, de na duša
tle uone tarpi.

Parbližam se h oknu...
rad bi do nje stopnu,
pa v piču tam sedi
nje mat an varje hči.

Se tresem ku pero,
kar vietar mramuli,
če ga lepuo pogledaš,
pari, de odleti.

V nebu so zvezde,
k' se mižejo smehe,
muči jo že duhuor,
ki trudan čaka zuor.

Kiek novega, de b' bluo,
vsi čakajo težkuo
pa vse puode napri,
ku puno družih noči.

Še dvie piesmi za naglo zaključit tole dužnuost, ki jo vsi imamo do ljubezni, saj nas prime za ruoke že v mladih lietih an nas darži za vekomaj. Upam, de je takuo za vse an de bo takuo tudi za me:

ROŽA

Roža,
zvezde so tvoje oči,
kar jih gledam, se mi blišči
an tvoj obraz,
ku v magli, se mi zgubi.
Roža,
arjave maš ti lase,
suho liscje se mi pare,
an obraz
ku v magli, se mi zgubi.

Roža,
 usta ardeče so ku kri,
 de vas sviet se veseli,
 obraz
 ku v magli, se mi zgubi.
 Roža,
 sarce veliko imaš ti,
 v tvojmu sarcu vas sviet stoji;
 an ist?
 Vse tuole nie vič za me.

BENEŠKA VIČER

Kuo tiho prihaja
 beneška vičer,
 kar sonce za goro
 umori se počas
 an magle vžiga,
 de nebo se lašči,
 potiska vse h kraju,
 naj mierno zaspi.

Kuo krasno jo pieje
 ponočni slavič,
 buj tiho odguarja
 v trave staržič,
 paržigajo po bregu
 se vasne luči,
 buskalce že migajo
 an nuoč se nardi.

Smehe se igra luna
 s črno maglo
 an zbuja duhuorja,
 ki krule gu njo...
 zvezde se pokažejo
 iz deleča, počas,
 dvie pa so padle
 na tvoj obraz.

Ti gledaš me milo,
 mi stiskaš sarce,
 goreče me vabiš,
 de pridem h tebe,
 v ruto zavito
 je našo telo
 an nič nas ne mara,
 pa jutre, kuo bo?

Vsa tale armonija

objame nas vse,
 ki se čujemo živi,
 četudi v tame,
 zvonovi nas vabijo
 na večerni "Oče naš",
 Boga zahvalimo
 vse tuole je za nas.

Guorim od mene an od mojih piesmi an sam se skor zabu na Hlocje an Hlocjane.

Puno reči bi vam mu poviedat od te starih, ki so šli že pred vrata Sv. Petra, an od tistih, ki šele prebivajo njih življenje tle v vas.

Za glih poviedat nas je malo ostalo od tistih starih koraninah.

Od šest družin, ki so živiele tle v začetku stoletja so ostale samua tri: Balonarij, Kocjan an Tedolenj; pa puno novih družin se jim je parložlo, an nie rečeno, de tele zadnje nieso ratale buj Hlocjuške, ku te stare!

Pa ist se rad zmišljam pru na te stare - Buoh jim di nebesa -, tiste pridne an vesele none, čarno obliečene, facuole čarne s kako rožico na glave, tabakjero S. Giustine v čeparni roki, rožar v te pravi, ki so molile... Na ganku, so sediele na klop an ist sam jih poskriuš poslušu.

ROŽAR

Čast bod Bogu an sinu an Svetemu duhu.

Minca: Par te peti veseli bomo spremitševali...

Terezija: Eh, bomo spremitševali, ja...

Minca: Kako je Marija Sveto Elizabeto obiskovala. *Češčena s' Marija...*

T: Bi bluo trieba spremitšievat kakuo gredo reči, moja Minca... *Sveta Marija...*

M: Je buojš na gledat previč na tele sviet, je previč malo dobrega za nam an pred nam. *Češčena s' Marija...*

T: Stare sma, stare, pa vieš, ka ti poviem, ist glih nič se na jočem za kar je šlo... *Sveta Marija...*

M: Se niemaš, ki jokat, se ti je zmieram lepuo godlo tebe. *Češčena s' Marija...*

T: Kar sam bila mlada, so mi zmieram pravli, de bodi pametna, če hočeš nebesa zaslužit... *Sveta Marija...*

M: An sada, ti si paršla na stare lieta, nimar zdrava an vesela, pa ist pogledi harbat... *Češčena s' Marija...*

T: Ja, harbat, pa nebesa jih muoreš imiet že tle če se pomagaš, takuo ki je jau Kristus... *Sveta Marija...*

M: Me maltra ciele noči, nič na morem spat, mi targa noge, roke an vas žuot. *Češčena s' Marija...*

T: Kristus je jau pomagaj se, ti bom pomau, pa vič ku kajšan se je na tuole pozabu. *Sveta Marija...*

M: Sa kar dielam... še, še, pa ku se ustavem me naglo prime an se muorem naglo namazat s kakim žganjam. *Češčena s' Marija...*

T: Moja Minca, pogledi Mahujovo te staro, jih je take napravla v svojim življenju de... *Sveta Marija...*

M: Na pomaga! Saj' garš ku deb' imiela devetdeset liet, ... ja Mahuova jih ima, pa se nie nikdar prefadjala, je zmieram bila zdrava an vesela. *Češčena s' Marija...*

- T: Kuo, zdrava, sa zmieram prave, de je tarkaj predielala!
- M: Paš kada, ist jo poznam že od mladih liet, je bila zmieram ta parva, kar je bluo za iti plesat an ta zadnja za dielo.
- T: Ah! Pa če boš čula guorit njo, nie pru takuo.
- M: Vsak hvale svojo rit!
- T: Oh, ben, za kar se tiče rit, jo ima obiuno!
- M: Ja, obiuno an brez karjanče, kier se še vsiem špodielala: "Pried ku prideta na moje, jih bota še provale.."
- T: Ah, za provat jih boma provale, vieš Minca, nie še an miesac, ki mi je Mora storlà an telè je takuo veliko, de...
- M: Ja, vaša Mora ima puno mlieka, ga lahko pitaš... čuješ, al je ries, de ima pet sisu takuo, ki mi je pravu tuoj brat? *Češčena s' Marija...*
- T: Poštudieri, pet sisu! Tiste, ki majo pet sisu so ble zmieram dobre za mlieko, pa je telè, ki kaže de bo velikega stanu... *Sveta Marija...*
- M: Kar se kaže na rata zmieram resnica, pogledi Stragarja, vse je kazalo, de bo velik an mocjan, se je rodiju, ki ga je bluo skor pet kil! *Češčena s' Marija...*
- T: Pet kil! Ah, muč! Pa je zlo malo zrasu, še sada, ki je par liete ga nie ku na cabada, *Sveta Marija...*
- M: Ga je zahujšala pijača! An reč, de se darže takuo pošteno, de uoz hiše ga na še pokušajo. *Češčena s' Marija...*
- T: Uoz hiše ne, pa kuo lietajo flaške napri an nazaj od oštarije do hiše: prazne an pune. Mi je pravla glih učera Tanja. *Sveta Marija...*
- M: Ah, muč, kar ti je tista pravla so same kuante, sa na čuješ družega uoz nje. *Češčena s' Marija...*
- T: Ja imaš pru, pa vsi vedo, de v tisti hiš ponucajo vič vina ku vode, tuole nieso kuante. *Sveta Marija...*
- M: Pa Balohova, ka ji je tele zadnje cajte, ki nieko zmieram buj kljufi, ki dieš, al je v družim stanu al pa... *Češčena s' Marija...*
- T: Kuo v družim stanu, sa vsi vedo, de je jalova, de na bo nič z njo, de nie za rejo, kljufi kier petelin na pleše vič oku nje... *Sveta Marija...*
- M: Kake cajte smo učkale, vsaki dan na novica an zmieram le slabša. Pa se zmisleš kuo se je nosila po vas. So ji manjkale samuo plume tu rit, pa čast Bogu, jih nie imiela... *anu sinu an svetemu duhu...*
- T - M: ... *kakor je bilo včasih an bo vekomaj, aman.*
- T: An tud donas sma ga zmolile tele naš rožar, pa mislem, de marskakemu se je kucalo tele zadnje pu ure tle po vas.
- M: Paš ja, sa niesmo nič hudega guorile, ku same resnice, sa kar se mole se na more lagat.
- T: Imaš pru, pa ka na gremo napri, ka na zmolemo še litanije, sa nie še tarkaj pozno.
- M: Ka mi imaš še kako za poviedat?
- T: Eh, še dost jih je novic po dolinah. Kuži, kuži, začni...
- M: Ja, ist grem napri, pa na stuojme ustavn, ku ponavad, na "Mati prečista!"...

- T:** Ja, Mati prečista! Oh, hudič, naco na moreš reč, de je prečista hči moja, sa sam tarkaj moke diela, de mislem, de bo še pretarda tale pulenta.
- M:** Ja, ja, Sveta Marija.....
- T:** Prosi za nas
- M:** Sveta Mati Božja...
- T:** Prosi za nas
- M:** Sveta Devic Devica...
- T:** Prosi za nas
- M:** Mati prečista...
- T:** ... ne pretardà!

Takuo so jo kuantale naše te stare an ist sam nategavu uha pod pajuolom, kier tisti je biu "Gazetin" od vsega kar se je gajalo po naših dolinah. Ist sam jih rad poslušu kier so jih puno debelih poviedal, pa tudi kako pametno. Od njih sam se navadu marski an kogà an narvič pregovore, ki nieso nikdar parmanjkal v tistem rožarju.

"Puno kokodekanja an malo jajc" je tist pregovor ki, priet al potlè, je paršu uoz ust od adne al od te druge skor vsaki dan.

Če pa so na ganku molile, hlocjuške žene so imiele še adno parložnost za se poviedat reči... Mislím, de tuole je bluo normalno po vsieh vaseh. Tel prestor mi je biu zmieram pri sarcu...

KORITO

**V koritu
na sred vasi
voda teče
brez skarbi.**

**Mojo pamet
nazaj vlieče
v spomin
na stare dni.**

**Čujem lonce,
ki se kregajo,
za te parvi
se napit.**

**An arjuhe,
ki se šujajo,
za njih dušo
odplaknit.**

**Videm sonce,
ki tu piču
se mi smieje
an se hladi.**

**No pero
kumi se gibje,**

**z eno muho
se toli.**

**Eno dekle
v vodo gleda
an jo praša:
ka se t' zdi?**

**Voda mirno
teče an teče:
- Vidla bom
an tvojo hči -.**

Iz korita do rieke je pot nepretargana, an le tista uodà, ki v koritu me je potisinla na pot premišljevanja, v potoce, na tardi skali, me je pejala v buj globoke misli.

V telih zadnjih 30-40 letih sviet se je pri nas puno spremeniu. Tam kjer so ble sanožeta rase arbida, njive so zapuščene, tarta je pustila prestor garmuju, jabuke lieski, čiešpe jesenu an takuo napri.

Uonjave naših dolin so se še spremenile an vse tuole za nas, ki smo videli an spoznal tisti stari sviet, je buj težkuo požgriet. Še buj če se sedi...

NA SKALI

**V reki na skali
pod soncam sedim
an gledam v uodo,
ki vije nje mlin.**

**Buj tarda je skala
kot misle moje
an mi ne pomaga
do dobre volje.**

**Gorko je sonce
me skoraj peče
an kri mi vreje
sarce me bode.**

**Kam je šla trta
an kam kmeti vsi,
ki enkrat živeli
so v Benečiji?**

**Gozd je že požgarla
planine an gore
an majhan sem možac
ki nič ne more.**

**Pa jest sem vesel,
an vesel hočem bit
an tle živeti
četudi v arbid.**

Ries z veseljem živim tle v naši dolini. Pustiu sam vse možnosti za se preselit an liepe navade vama pustit. An tuole nie samuo od donas, ki sam že par lieteh, mislu sam jo takuo an kar sam biu šele mlad: tle so moje koranine an tle muoram ostat. Zatuo puno krat sam mislu na te lepe reči, ki nam jih ponujajo naše vasi, an kajšankrat sam jih tudi ušafu. Pomislita, če sta z mano tudi vi...

LIEŠKA POLKA

**So rože, ki na oknah
se nam smiejejo,
pod muostam ribe
mirno plavajo...**

**Vesele se nam smiejejo
maglice,
kar sonce nas grieje
opudan...**

**Na Liesah pod no lipo
v Rečanski dolini
prepievamo no piesam za spomin.**

**Pru veselo
vse tle nama se nam zdi,
kier nov dan za nas
se že zori.**

**Radi bi vsi tle ostali,
fantje an deklete
iz beneških vasi,
radi bi vsi kup pomali
prenest vse težave,
za de dan se razsvetli.**

**Naše piesmi bi še peli,
ko so naši stari peli,
kar so bli mladi,
vsi ku slavici
bi bli veseli
an naša družina z nam.**

Če lepe so naše vasi, lepe so tudi naše navade. Lepe so ble vičera, kar nono al pa nona, za kotam, so nam pravce pravli. So bli zaries pridni. Za nas dostkrat so bli vse dokjer smo bli majhani: so nas varval, podučil, pobuošcal an tudi pokregal. So bli naša televižjon an so nam pomal tud kar smo zrasli dokjer so mogli. Zatuo jih niesam mu pustit uoz mojga diela. Za nje an de se zmislemo kajšankrat na nje, sam napisu...

HEJ! NONO, HEJ!

Hej! Nono, hej! -Ka t'je?-

**Ti, kar ta za mizo sediš
an deneš koliena na križ,
mostacje se šujaš mierno,
oči se t' veselo laščo.**

Hej! Nono, hej! - Antada?-

No fajfo tabaka kadiš
 an s parstam natukaš po nji,
 v glave ti meje kot mlin
 že pravca, k' boš pravu naco.

Hej! Nono, hej! - Ah, ja pa!-

Vesele so naše doline,
 krasne so naše planine,
 jo kuos čarni pieje vsak dan,
 dok sonce še sieje nad nam.

Hej! Nono, hej! - An še ki?-

An tihe so naše noči,
 kar luna se kumi blišči,
 samuo kar zatule duhuor,
 mi strese vas žuot do kosti

Hej! Nono, hej! - Ah, ja, ben nu!-

Vse tuole me zlo veseli,
 kjer pravce s' mi jih pravu ti,
 an viš, donas, hvala tebe
 ist mam za parjateljje vse.

Hej! Nono, hej! - Pridna čičica!-

S' me tudi navadu molit
 an ku petelin jo zapiet,
 na parste veselo zvižgat
 v naruoč ti mierno zaspāt.

Hej! Nono, hej!

Sa moja te mala si ti,
 an kar me na sviete skarbi,
 so toje vesele oči,
 mi ogrevajo stare kosti.

Hej! Ljuba, hej!

An sada zapiejma jo kupe,
 primima se lepuo za roke,
 ku sonce, ki vstaja vsak dan,
 ljubezen bo vedno med nam.

Hej! Nono, hej! - Ja, ja!

Vse tuole sem miela za me,
 vse tuole hvala tebe.

Hej! Nono, hej!

Vičkrat sam se potisnu po pot veselja do naših dolin. Muoram reč, de tudi vreme, ura je an kos našega življenja. Kar sonce peče smo vsi buj veseli, kar pa dažuje nas objame otožnost. Kar je mraz se zaklenemo v hiše. Pa kar narbuj mene ostane v sarcu so nevihte, kar se parbližuje sila, kar se buska, garmi, an striele riežejo magle! Daž, ku de bi ga s škaфом liu, tuča...

SILA

**Sonce spieka
doline an varhe.
Tiho zemja
čaka an poka.
Trepetičje pero
kumi se gibje,
lien pas spije
pod zelenim garmam.**

**Tlačjo se
čarne magle v zahodu,
godejo muhe, ueče staržič.
Lastovce?
Planijo nimar buj nizko.
Skarbnega kmeta, z briega
v brieg, čuješ z deklo guorit.
Le buj spieka sonce,
magle se bližajo,
so pune uode.**

**Sonce premagajo,
vse zamuči,
dol v dolini
zvon zazvoni,
vietar popihne,
nuoč se nardi,
kumi potrieska
že zagarmi.**

**Daž! Tuča!
Zašume dol po hostieh,
mraz že pretrese
tega, k' mu j' toplo,
mlinarju kola
začnejo teč,
pužam noge,
kmetu souze.
Drevja se otresajo,
pune uode,
sonce pregleda
uon z ne magle,
zapieje jo zvon,**

še pried ku fini
na drugi strani
šum odgarmi.

Vietar razpiha
bele maglice,
sonce zasieje
čiste planjave,
pas jo zalaja,
hlapac leti,
v štalo pogledat
se mu mudi.
Ženica kuha,
vse gre napri,
s svojmu sarcu
se veseli.

Mi, ki živmo tle, poznamo vse tele reči, poznamo naravo an stazice, sile an liepe vičera, jizik an navade, težave, ki so ble an še nas tlačijo. Poznamo ljudi, poznamo žvino, ki živi oku nas, poznamo te garde an te liepe reči. Pa tisti, ki pridejo h nam, ki vedo od nas? Dostkrat nas na zastopejo, kar piejemo al pa kar guormo. Se jim pare čudne naše navade, se jim zdi nemogočno naše življenje. Videjo težave, ki za nas niemajo pezu an na videjo tiste težave, ki nas tlačijo, an še, an še...
Za nje je blau pru kiek napisat, če nas bojo tiel kajšankrat spoznat...

ZA VAS, KI PRIDETA MED NAS

Oj ti človek,
ki greš mimo
Rečanske doline,
ustav se no malo
an pogled
tele sviet.

Tle so ravnine,
hribi an laščoči
studenci
an je narava,
ki nas vse
veseli.

Bodeča arbida
je že skor
opredla vse dielo,
ki naši starši
so težkuo
zgradili,

biele vasi
se smejejo,
četudi jih dobovi
z listjam zelenim
nimar buj
skrivajo.

Pa duša
je ostala
zmieram tista,
ki je bla,
kier slovenski
narod
je težkuo,
de se preda.

Smo majhana
dežela
an je majhan
naš rod,

pa tarde
koranine
nam pomagajo
povsod.

Ist viem, de
si prepričan,
de zamujaš
tvoj čas,

jizika na
razumeš
an navade
ne poznaš,

pa mi smo
Benečani
an parjatelj
za vse.

Tardi smo
no malo,
kier bojimo se
dušo zgubit.

Naj bo pokru telega diela piesam, ki sma jo zložla kupe Rino Markič an ist, tist Rino, ki je biu spodbudnik za vse nas an tudi za me.

FANTJE PRUOT CIERKVI GREDO

Snieg dol pada po dolinah,
piše vietar po ceminah,
fantje pruoť cierkvi gredo
an veselo puojejo:
- Gloria, gloria naj' Očetu
an rojenemu Sinu! -

**Pred prežepian otroc tiho
pogledavaj' sveto hišo
an vsi kupe ku tičaci
so to piesmo pievali:
- Gloria, gloria naj' Očetu
an rojenemu Sinu! -**

**Je Marija an svet Juožof,
so pastierci an uce,
ki obiskaj' Rešenika,
lepuo piejejo takole:
- Gloria, gloria naj' Očetu
an rojenemu Sinu! -**

**Oku hrama ku pargnani,
pod sveto zvezdo zbrani,
so vsi anjulci z nebes,
lepuo piejejo pru zaries:
- Gloria, gloria naj' Očetu
an rojenemu Sinu! -**

